

Föstudaginn 5. janúar 1996.

Nr. 415/1995.

**Ásdís Erlingsdóttir og
Ólafur Helgi Úlfarsson**

(Jón Oddsson hrl.)

gegn

**Lífeyrissjóði Félags íslenskra stjórnunar-
starfsmanna á Keflavíkurflugvelli**

(dr. Gunnlaugur Þórðarson hrl.)

Kærumál. Nauðungarsala.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðilar skutu máli þessu til Hæstaréttar með kæru 5. desember 1995, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 14. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjaness, upp kveðinn 17. nóvember 1995, þar sem tekin er til greina krafa varnaraðila um nauðungarsölu á fasteigninni nr. 2 við Mávanes í Garðabæ. Kæruheimild er í 79. gr. laga nr. 90/1991 um nauðungarsölu. Krefjast sóknaraðilar þess, að hinn kærði úrskurður verði felldur úr gildi og hafnað verði kröfu varnaraðila um, að fram fari nauðungarsala á umræddri fasteign. Þá krefjast þau málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar og kærumálskostnaðar.

Málavöxtum er lýst í hinum kærða úrskurði. Í kæru sóknaraðila og greinargerð þeirra til Hæstaréttar er ekki sérstaklega mótmælt þeim forsendum héraðsdómara, að í raun hefði verið um ofgreiðslu að hluta að ræða, ef hin umdeilda greiðsla á 300.000 krónum hefði verið innt af hendi 31. desember 1990. Ekki er þar heldur andmælt þeim rökum héraðsdómara, að greiðsla hinn 13. janúar 1992, að fjárhæð 100.000 krónur, hefði verið óþörf, ef hin umdeilda greiðsla hefði í raun farið fram 31. desember 1990. Að þessu virtu og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar þykir nægilega sannað, að fullyrðing sóknaraðila um greiðslu á gamlaársdag 1990 fái ekki staðist. Verður úrskurðurinn því staðfestur. Dæma ber

sóknaraðila til greiðslu kærúmálskostnaðar, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Sóknaraðilar, Ásdís Erlingsdóttir og Ólafur Helgi Úlfarsson, greiði óskipt varnaraðila, Lífeyrissjóði Félags íslenskra stjórnnunarstarfsmanna á Keflavíkurflugvelli, 35.000 krónur í kærúmálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 17. nóvember 1995.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 20. október sl., er rekið samkvæmt XIII. kafla laga nr. 90/1991 um nauðungarsölu. Málið var þingfest 24. mars sl.

Sóknaraðili er Lífeyrissjóður FÍSK, kt. 630173-0359, Ármúla 13 a, Reykjavík.

Varnaraðilar eru Ásdís Erlingsdóttir, kt. 170426-3049, Mávanesi 2, Garðabæ, og Ólafur Helgi Úlfarsson, kt. 250663-2779, Holtsbúð 10, Garðabæ.

Dómkröfur sóknaraðila eru þær, að umbeðin nauðungarsala á fasteigninni Mávanesi 2, Garðabæ, nái fram að ganga og varnaraðilar verði dæmdir til greiðslu málskostnaðar að mati dómsins auk virðisaukaskatts af málflutningsþóknun.

Dómkröfur varnaraðila eru þær, að synjað verði um framgang umræddrar nauðungarsölu á fasteigninni Mávanesi 2, Garðabæ, og sóknaraðila verði gert að greiða varnaraðilum málskostnað að skaðlausu að mati réttarins auk 24,5% virðisaukaskatts á málskostnað skv. ákvæðum laga nr. 50/1988, en varnaraðilar séu ekki virðisaukaskattsskyldir aðilar. Þá beri málskostnaðarfjárhæð dráttarvexti skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum í samræmi við 4. mgr. 129. gr. laga nr. 91/1991.

Ágreiningur aðila í máli þessu snýst um það, hvort greiddar hafi verið 300.000 krónur af hálfu varnaraðila á lögmannsstofu Inga H. Sigurðssonar hdl. í Keflavík 31. desember 1990 eða ekki.

Lögmaður sóknaraðila hefur lýst yfir því með bókun, að verði talið sannað, að varnaraðilar hafi greitt 300.000 kr. 31. desember 1990, sé ágreiningslaust, að um uppboðsheimild sé ekki að ræða.

Lögmaður varnaraðila hefur að sama skapi lýst yfir, að teljist umrædd greiðsla ekki sönnuð, sé ágreiningslaust, að um uppboðsheimild sé ekki að ræða.

Með beiðni um nauðungarsölu, dagsettri 25. febrúar 1994, krafðist sóknaraðili þess, að fasteign varnaraðila, Mávanes 2, Garðabæ, yrði seld nauðungarsölu til greiðslu skuldar samkvæmt skuldabréfi, upphaflega að fjárhæð 100.000 kr., út gefnu 8. 2. 1982 af Kristni Árdal, með veði í Mávanesi 2, alls að fjárhæð 1.676.374 kr.

Af hálfu varnaraðila var þess krafist, að beiðnin yrði felld niður, þar sem umrætt veðskuldabréf væri í skilum.

Við fyrirtöku hjá sýslumanninum í Hafnarfirði kom fram hjá varnaraðilum, að þau teldu sig hafa greitt skuldabréfið í skil með greiðslu 31. 12. 1990, 300.000 kr. Við þá fyrirtöku kom hins vegar fram hjá sóknaraðila, að kvittanir, dagsettar 31. 12. 1990, vísi til innleggs á bankareikning 10. 12. 1990, svo að um eina greiðslu hafi verið að ræða, en ekki tvær. Þá var deilt um gjaldfellingu veðskuldabréfsins við fyrirtöku þessa. Sýslumaður taldi ágreining í málinu annars vegar varða ætlaða greiðslu 31. 12. 1990 og hins vegar heimild til gjaldfellingar. Hann ákvað því að stöðva nauðungarsölumeðferð á fasteigninni, þar sem upp væri komin óvissa um rétt gerðarbeiðanda, sbr. 22. gr. laga nr. 90/1991. Í kjölfar þessarar ákvörðunar bar sóknaraðili hana undir héraðsdóm samkvæmt heimild í XIII. kafla laga nr. 90/1991.

Eins og áður greinir, snýst ágreiningur aðila nú einvörðungu um það, hvort varnaraðilar hafi greitt tvisvar 300.000 krónur í desembermánuði 1990 og þar með ásamt greiðslu í janúar 1992 komið veðskuldabréfinu í skil eða hvort kvittanir lögmannsins Inga H. Sigurðssonar, dagsettar 31. desember 1990, séu vegna innleggs varnaraðila á reikning hans 10. desember 1990, sem leiddi þá til þess, að veðskuldabréfið hafi verið í vanskilum.

Samkvæmt kvittun Íslandsbanka hf., dagsettri 10. 12. 1990, kemur fram, að þann dag hafi Úlfar Natanaelsson greitt 300.000 kr. inn á tékkareikning Inga Sigurðssonar, Vatnsnesvegi 14, Keflavík, vegna lífeyrissjóðs Kristins Árdal. Á þessum tíma hafði lögmaðurinn Ingi H. Sigurðsson tvö veðskuldabréf vegna lífeyrissjóðslána Kristins Árdal til innheimtu, sem bæði voru með veði í Mávanesi 2, Garðabæ. Annað var upphaflega að fjárhæð 50.000 kr., en hitt 100.000 kr. Kvittanir, út gefnar af lögmannsstofunni og dagsettar 31. 12. 1990, bera með sér, að þar er 300.000 krónum ráðstafað sem greiðslu inn á bréfin, 208.673,20 krónum inn á 50.000 króna bréfið, sem þar með var komið í skil, en mismuninum, 91.326,80 krónum, inn á 100.000 króna bréfið.

Við aðalmeðferð málsins komu fyrir dóminn sem vitni Ingi H. Sigurðsson héraðsdómslögmaður, Björk Guðjónsdóttir, ritari á lögmannsstofu Inga H. Sigurðssonar, Úlfar Natanaelsson, eiginmaður varnaraðila Ásdísar og faðir varnaraðila Ólafs Helga, Jóhannes Halldórsson stærðfræðingur og

Petrína Úlfarsdóttir, dóttir varnaraðila Ásdísar og systir varnaraðila Ólafs Helga.

Vitnið Ingi H. Sigurðsson héraðsdómslögmaður kvaðst hafa annast van-skilainnheimtu fyrir stefnanda frá því í nóvember 1989 þar til í janúar 1992. Hann kvað kvittanir, dagsettar 31. 12. 1990, vera vegna innborgunar Úlfars Natanaelssonar á bankareikning sinn 10. 12. 1990. Hann kvað óhugsandi, að Petrína Úlfarsdóttir hefði greitt 300.000 krónur í reiðufé á skrifstofu sinni á gamlaársdag 1990, þar sem skrifstofan hefði ætíð verið lokuð milli jóla og nýárs. Er hann og ritari hefðu komið til starfa á lögfræðistofuna eftir áramótin 1990/1991, hefði verið farið yfir innlegg eða innborganir, sem borist hefðu fyrir jól eða áramót, og eins og í þessu tilviki hefðu þá verið gefnar út kvittanir fyrir innborgunum, svo að greiðandinn mætti sjá, hvað hann hefði verið að greiða. Kvittanirnar hefðu hins vegar verið dagsettar 31. desember 1990, til þess að fjárhæðin væri inni á því ári og stemmdi við bókhald þess árs.

Vitnið Björk Guðjónsdóttir var ritari hjá Inga H. Sigurðssyni hdl. á umræddu tímabili. Hún kvaðst aldrei hafa unnið á gamlaársdag á lögfræðistofunni, sem alltaf hefði verið lokuð milli jóla og nýárs. Hún kvað skrifstofunni hafa borist bankayfirlit eftir áramótin 1990/1991 og hún yfirfarið þau og þá séð innlegg frá þessum aðila í desember og hún þá gefið út kvittanir í janúar, en stílað þær á 31. desember 1990, svo að bókhaldið kæmi rétt út. Vitnið staðfesti, að umdeildar kvittanir, dagsettar 31. 12. 1990, væru vegna innleggs á reikning Inga H. Sigurðssonar 10. desember 1990, að fjárhæð 300.000 kr. Vitnið kvað kvittanir alltaf hafa verið gefnar út eftir á vegna innborgana á bankareikninga.

Vitnið Úlfar Natanaelsson kvaðst hafa sent dóttur sína, Petrínu, með 300.000 kr. í reiðufé á skrifstofu Inga H. Sigurðssonar hdl. í Keflavík á gamlaársdag 1990 til greiðslu vegna umræddra veðskuldabréfa. Vitnið kvaðst hafa greitt lögmanninum 300.000 kr. fyrr í desember, en nokkru síðar hefði lögmaðurinn hringt í sig og sagt, að vitnið þyrfti að greiða meira fyrir áramót. Vitnið kvaðst hafa spurt, hvernig málin stæðu, en ekki fengið önnur svör en að eftir væri að reikna út stöðuna. Vitnið kvaðst hafa lofað lögmanninum greiðslu á 300.000 krónum á gamlaársdag. Vitnið kvað það fé hafa komið út úr flugeldasölu, sem hefja mátti 28. desember, en fram að þeim tíma hefði lausafé vitnisins legið í flugeldalagernum. Vitnið kvaðst aldrei hafa fengið sérstakar kvittanir frá lögmanninum vegna innborgana á bankareikning hans. Aðspurt, hvers vegna ekki hafi verið greitt inn á bankareikning lögmannsins 31. desember 1990 eins og endranær, kvað vitnið lögmanninn hafa lagt mikla áherslu á að fá greiðslu fyrir áramót. Það sé

nú þannig, að á gamlaársdag sé mikið að gera í bönkunum og þá berist greiðslur seint frá bönkunum. Það hafi verið reynsla vitnisins á þessum árum. Því hafi orðið að samkomulagi, að vitnið skyldi senda peningana til Keflavíkur.

Vitnið Petrína Úlfarsdóttir kvaðst hafa farið með 300.000 krónur fyrir föður sinn, Úlfar, á lögfræðistofu Inga H. Sigurðssonar á gamlaársdag 1990, afhent féð starfskonu á skrifstofunni og fengið afhentar tvær kvittanir, dagsettar 31. 12. 1991, til staðfestingar greiðslunni.

Eins og áður greinir, ráðast úrslit máls þessa nú af því, hvort sannað þyki eða ekki sannað, að Úlfar Natanaelsson hafi greitt 300.000 krónur í reiðufé á lögfræðistofu Inga H. Sigurðssonar héraðsdómslögmanns á gamlaársdag 1990, sbr. áðurgreindar málflutningsyfirlýsingar lögmannna aðila.

Af hálfu sóknaraðila er því mótmælt, að 300.000 krónur hafi verið greiddar umræddum lögmanni 31. desember 1990. Á hinn bóginn hafi kvittanir lögmannsins, dagsettar þann dag, verið vegna innborgunar á bankareikning lögmannsins 10. desember sama ár, að fjárhæð 300.000 krónur. Venja hafi verið að gefa kvittanir út eftir á vegna slíkra innborgana, enda geti kvittun banka fyrir innleggi á reikning lögmanns, sem fer með innheimtu kröfu, ekki talist kvittun fyrir greiðslu inn á tiltekna skuld við tiltekinn kröfuhafa. Að jafnaði líði nokkrir dagar, þar til kvittun fyrir innlegginu eða reikningsyfirlit berist reikningseiganda. Þegar gengið hafi verið úr skugga um, hver greiddi og inn á hvaða kröfu, sé skrifuð kvittun fyrir greiðslunni og hún send greiðanda. Í þessu máli hafi láðst að vísa sérstaklega til innleggsins 10. desember 1990 á kvittununum. Þá séu viðskiptahættirnir í desember 1990 ekki einsdæmi, því að greiðsla 13. janúar 1992, 100.000 krónur, hafi verið lögð inn á reikning lögmannsins, og fyrir þeirri greiðslu hafi verið gefin út kvittun 21. janúar sama ár. Í máli þessu hafi varnaraðilar því sönnunarbyrðina fyrir því, að í desember 1990 hafi lögmanninum tvívegis verið greiddar 300.000 krónur.

Þá var því haldið fram af hálfu varnaraðila, að hefðu 300.000 krónur verið greiddar af varnaraðila 31. desember 1990, hefði skuldabréfið verið komið í skil og vanskilagreiðsla varnaraðila 13. janúar 1992 því verið óþörf. Þá var og vísað til venju í samskiptum lögmannna og skuldara við greiðslur og kvittanir fyrir greiðslum.

Varnaraðilar styðja dómkröfur sínar því, að greiddar hafi verið 300.000 krónur á skrifstofu umrædds lögmanns 31. desember 1990. Um það beri kvittanir, út gefnar af skrifstofu lögmannsins þann dag, gleggst vitni. Þær hafi verið fyrirvaralausar og í þeim ekki vísað til innleggs á bankareikning lögmannsins. Í viðskiptum varnaraðila og lögmannsins hafi innlegg á

bankareikning verið taldar fullnægjandi greiðslukvittanir í samræmi við samkomulag aðila og engar frekari greiðslukvittanir gefnar út fyrir þeim greiðslum. Af hálfu varnaraðila var kvittuninni, dagsettri 21. janúar 1992, mótmælt. Hana hafi þau aldrei fengið í hendur frekar en kvittanir fyrir öðrum innborgunum á reikning lögmannsins. Öðruvísi hafi staðið á, er greiðslur fóru fram 31. desember 1990, þar sem þá hafi greiðslur farið fram á skrifstofu lögmannsins í Keflavík. Þá hafi verið gefnar út sérstakar kvittanir fyrir þeim greiðslum.

Vísað var til framburðar vitnisins Petrínu Úlfarsdóttur fyrir dóminum og við það miðað, að varnaraðilar hefðu sannað greiðslur sínar 31. desember 1990 með kvittunum lögmannsstofunnar og því fullnægt sönnunarbyrði sinni og þar með lagt sönnunarbyrðina fyrir hinu gagnstæða á sóknaraðila.

Niðurstaða.

Við mat á gildi munnlegs framburðar vitna fyrir dóminum á niðurstöðum máls þessa verður annars vegar tekið tillit til skyldleika og sífjatengsla vitnanna Úlfars Natanaelssonar og Petrínu Úlfarsdóttur við varnaraðila og hins vegar hugsanlegra fjárhagslegra hagsmuna vitnanna Inga H. Sigurðssonar og Bjarkar Guðjónsdóttur af úrslitum málsins.

Einar og sér bera kvittanirnar, dagsettar 31. desember 1990, fyrir greiðslu Úlfars Natanaelssonar á 300.000 krónum það með sér, að þann dag hafi greiðsla fjárins farið fram. Af hálfu sóknaraðila hefur verið leitast við með sönnunarfærslu og málf lutningi fyrir dóminum að sýna fram á, að engar greiðslur hafi farið fram þann dag, heldur séu kvittanirnar til komnar vegna innborgunar Úlfars á bankareikning lögmannsins Inga H. Sigurðssonar 10. desember sama ár, en gögn um þá innborgun hafi verið yfirfarin á lögmannsstofunni strax eftir áramót 1990/1991 og kvittanir gefnar út um ráðstöfun innborgunarinnar á þau tvö veðskuldabréf, sem í vanskilainnheimtu voru á hendur Úlfari.

Óumdeilt er í málinu, að Úlfar greiddi jafnan inn á skuldina, sem var til innheimtu, með því að leggja fé inn á reikning lögmannsins. Af hálfu sóknaraðila er því haldið fram, að Úlfari hafi jafnan verið sendar sérstakar kvittanir, þegar lögmannsstofunni hafi borist gögn um innborganirnar. Af hálfu varnaraðila er því mótmælt, að slíkar kvittanir hafi verið gefnar út og sendar skuldara. Í málinu hafa á hinn bóginn verið lögð fram gögn, sem ekki hefur verið hnekk, sem sýna, að í kjölfar innborgunar Úlfars á 100.000 krónum inn á reikning lögmannsins 13. janúar 1992 var gefin út sérstök kvittun fyrir ráðstöfun greiðslunnar 21. janúar sama ár.

Lögmaðurinn var með til innheimtu tvö veðskuldabréf, sem voru í vanskilum. Í kvittun Íslandsbanka hf. fyrir innborgun Úlfars á reikning lög-

mannsins 10. desember 1990 á 300.000 krónum kemur fram í texta, að innborgunin sé vegna lifeyrissjóðslána Kristins Árdal. Greiðslukvittun bankans var því gild kvittun fyrir því, að inn á reikning lögmannsins hafi verið greiddar 300.000 krónur vegna veðskuldabréfanna, en ekki um það, hvernig kröfuhafi eða umboðsmaður hans ráðstafaði innborguninni á veðskuldabréfin hvort fyrir sig. Það er í samræmi við viðurkennda viðskiptahætti lögmannna, sem eru með kröfur til innheimtu, að þeir ráðstafi slíkum innborgunum á kröfurnar, gefi út sérstakar kvittanir fyrir þeim ráðstöfunum og sendi skuldara. Eðli máls samkvæmt kann nokkur tími að líða, frá því að innborgun fer fram í banka, þangað til lögmaðurinn fær yfirlit um innborgunina.

Þegar til þess er litið í fyrsta lagi, að í viðskiptum Úlfars og lögmannsins fóru greiðslur jafnan fram með þeim hætti, að greitt var inn á kröfurnar með innborgunum á bankareikning lögmannsins, sem gaf þá út kvittun fyrir innborguninni, þegar gögn um hana höfðu borist honum, í öðru lagi, að með greiðslu á 300.000 krónum 31. desember 1990 hefðu varnaraðilar komið veðskuldabréfinu, sem enn var í vanskilum eftir innborgunina 10. desember s. á., í skil og í raun ofgreitt, í þriðja lagi, að Úlfar greiðir 100.000 krónur inn á reikning lögmannsins í janúar 1992, þrátt fyrir það að veðskuldabréfin ættu að vera í skilum, hefði hann greitt 300.000 krónur 31. desember 1990, og í fjórða lagi, að það samræmist góðum viðskiptavenjum lögmannna að gefa út kvittanir eftir á fyrir innborgunum á reikninga þeirra vegna krafna í innheimtu varðandi ráðstöfun slíkra innborgana, þá telur dómurinn, að þrátt fyrir það að innborgunarinnar 10. desember 1990 sé ekki getið sérstaklega á kvittunum, hafi sóknaraðili fært fram fyrir því lögfulla sönnun, að kvittanir, dagsettar 31. desember 1990, séu vegna ráðstöfunar innborgunarinnar á reikning lögmannsins 10. desember sama ár og að fullyrðing varnaraðila um greiðslu á 300.000 krónum í reiðufé á skrifstofu lögmannsins á gamlaársdag 1990 fái ekki staðist.

Samkvæmt framansögðu og í samræmi við fyrrnefndar málflutningsyfirlýsingar aðila ber því að taka þá kröfu sóknaraðila til greina, að hin umbeðna nauðungarsala á fasteigninni Mávanesi 2, Garðabæ, nái fram að ganga.

Dæma ber varnaraðila til að greiða sóknaraðila 70.000 krónur í málskostnað auk virðisaukaskatts.

Finnbogi H. Alexandersson héraðsdómari kveður upp úrskurðinn.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Krafa sóknaraðila, Lifeyrissjóðs FÍSK, að nauðungarsala á fasteigninni Mávanesi 2, Garðabæ, fari fram, er tekin til greina.

Varnaraðilar, Ásdís Erlingsdóttir og Ólafur Helgi Úlfarsson, greiði
in solidum sóknaraðila 70.000 krónur í málskostnað.
